

Doc. dr hab. Danuta Tylkowa
9 I 1932 – 11 XII 2004

Etnolog, docent doktor habilitowany
w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN w Krakowie

Urodzona 9 I 1932 r. w Przemyślu, córka Anny z Gerlickich i Józefa Brodów – dyrektora młyna w Przemyślu. Okres II wojny światowej i okupacji spędziła w Łucku. Czas ten szczególnie głęboko utkwil w pamięci dziecka, wrażliwego na ówczesne tragedie mieszkańców wielonarodowego Łucka. Wielokrotnie wracała pamięcią w późniejszych latach do tych przeżyć. W roku 1945, wraz z rodzicami, bratem i przyrodnią siostrą, znalazła się w Krakowie, a następnie we Wrocławiu, z którego okresowo powróciła do Krakowa, uczęszczając do XI Gimnazjum im. J. Joteyko. Nawiązane w szkole serdeczne koleżeńskie kontakty utrzymywała do końca życia. Maturę zdała we Wrocławiu w 1951 r. W tym też roku podjęła studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierunek Studium Historii Kultury Materialnej, które ukończyła w 1955 r. uzyskawszy stopień magistra etnografii na podstawie pracy pt. *Konstrukcja drewnianych ścian chaty w Polsce*, napisanej pod kierunkiem prof. dr Kazimierza Moszyńskiego.

W roku 1952 wyszła za mąż za Władysława Tylka (docenta dr inż. Akademii Rolniczej w Krakowie), z którym miała córkę Dorotę (ur. 1954) – obecnie jest ona doktorem nauk biologicznych w Collegium Medicum UJ w Krakowie.

Po ukończeniu studiów podejmowała prace zlecone w Katedrze Etnografii Słowian UJ (badania terenowe, prace bibliograficzne) m.in. uczestnicząc w pracach związanych z redakcją przygotowywanego do druku przez prof. dr K. Moszyńskiego dzieła *Człowiek. Wstęp do etnografii powszechnej i etnologii* (Wrocław 1958). W 1956 brała udział w akcji odczytowej popularyzującej etnografię, kierowanej przez krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Od 1 VIII 1958 r. związana była z Zakładem Etnografii Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Krakowie, początkowo na umowach sezonowych, jako pomocniczy pracownik naukowy, a od 1 III 1964 r. w stopniu konsultanta. 1 III 1967 r. podjęła studia doktoranckie, z których zrezygnowała w 1969 r., podejmując 1 XI tegoż roku pracę w Zakładzie Etnografii IHKM PAN w Krakowie w charakterze stałego pracownika etatowego – do 30 IV 1976 r. na stanowisku starszego asystenta, a następnie w stopniu adiunkta. W dniu 15 III 1976 r. na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UJ obroniła pracę doktorską pt. *Sposoby zdobywania i użytkowania wody we wsiach Beskidu Śląskiego* (Wrocław 1978, Komisja Etnograficzna PAN Oddział w Krakowie), której promotorem był prof. dr Mieczysław Gładysz, a recenzentami: prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa oraz doc. dr hab. inż. Hanna Gładki. Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego uznała pracę za wybitną i postawiła wniosek o wyróżnienie jej nagrodą.

Stopień doktora habilitowanego otrzymała 21 III 1991 r. na podstawie pracy pt. *Medycyna ludowa w kulturze wsi Karpat Polskich* (Biblioteka Etnografii Polskiej nr 42, Ossolineum, Wrocław 1989) zaś 1 I 1992 r. została powołana na stanowisko docenta w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN (dawny Instytut Historii Kultury Materialnej). 1 III 1987 r. objęła stanowisko kierownika Pracowni Etnologii IHKM PAN w Krakowie, pełniąc tę funkcję do przejścia na emeryturę w 2002 r.

Brała czynny udział w pracach Międzynarodowej Komisji do Badania Kultury Ludowej w Karpatach (MKKK) (założonej w 1959 r.); była członkiem międzynarodowego zespołu redakcyjnego opracowania architektury ludowej Karpat i Balkanów, przygotowując z doc. dr hab. Marią Gładyszową w pierwszym etapie bibliografię, a następnie syntezę budownictwa ludowego na obszarze Karpat Polskich. W Komisji tej od 1976 r. przez wiele lat pełniła funkcję sekretarza, a od 1999 r. oficjalnie powołana została przez Komitet Nauk Etnologicznych PAN na przewodniczącą sekcji polskiej. W 1993 r., w zaistniałych nowych warunkach politycznych, zintensyfikowana została działalność MKKK, do czego w znacznym stopniu przyczyniła się D. Tylkowa. Dzięki jej dużemu osobistemu zaangażowaniu doszło do wydania w ramach Komisji syntezy folkloru zbójnickiego Karpat (*Heroes or Bandits: Outlaw Traditions in the Carpathian Region*, Europejski Instytut Folkloru, Budapeszt 2002). Podejmowała także energiczne działania zmierzające do ukończenia i wydania opracowania budownictwa mieszkalnego tego regionu. W ostatnich latach uczestniczyła w korekcie słownika czesko-słowacko-polskiego terminów związanych z budownictwem, opracowanego przez PhDr. J. Langera ze Słowacji – redaktora powyższego wydawnictwa.

Zainteresowania naukowe D. Tylkowej koncentrowały się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z architekturą ludową (*Drewniane spichrze beczkowato sklepione w południowej Sądectczyźnie*, „Etnografia Polska”, t. 6: 1962, s. 338–347; *Drewniane budownictwo ludowe wsi opolskiej*, „Etnografia Polska”, t. 33: 1989, z. 2, s. 83–92, il.), wnętrzem mieszkalnym (*Wyposażenie mieszkań*, [w:] *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej*, t. 1, Wrocław 1976, s. 329–352.); pasterstwem, zdobywaniem i użytkowaniem wody (*Traditionelle Formen des Wassertransportes in den Polnischen Karpaten*, [w:] *Traditionelle Transportmethoden*, Budapest 1981, s. 37–41, il. 9; *Rola wody w wierzeniach i praktykach magicznych*, „Rocznik Muzeum Etnograficznego w Krakowie”, t. 8: 1983, s. 83–89). Podczas licznych badań empirycznych zgromadziła wiele bardzo interesującego materiału związanego z zagadnieniami dotyczącymi wody, sposobami jej poszukiwania, rodzajami ujęć, transportem i jej konsumpcją oraz znaczeniem w wierzeniach, zwyczajach, obrzędach, jak i wykorzystaniem w medycynie. Zagadnienie medycyny ludowej, którym zresztą pasjonowała się od lat (np. *Lecznictwo ludowe*, „Etnografia Polska”, t. 28: 1984, z. 1, s. 201–222; *Die Volkspharmakologie in den polnischen Karpaten*, „Ethnobotanik”, t. 3: 1985, s. 61–64) D. Tylkowa ujmowała wieloaspektowo, przedstawiając m.in. etiologię i diagnostykę ludową, samoleczenie i leczenie w kręgu rodzinno-sąsiedzkim, środki terapeutyczne, ludowych specjalistów, korzystanie z lekarzy profesjonalnych itp. Myśleniu i działaniu

magicznemu w medycynie ludowej poświęciła nadto uwagę w artykule „*Bez uroku*”. *Elementy religijno-magiczne w karpackim lecznictwie ludowym*, [w:] *Czas zmiany, czas trwania. Studia etnologiczne*, Warszawa 2003, s. 203–212). Ukazały się także jej opracowania poświęcone zagadnieniom wiedzy ludowej (*Chłopskie umiejętności techniczne a modernizacja wsi*, [w:] *Funkcje społeczne etnologii*, Poznań, 1979, s. 76–79, *Wiedza ludowa* [w:] *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej*, t. 2, Wrocław 1981, s. 71–88). Była autorką wspomnianych wyżej dwóch rozdziałów dotyczących wnętrza i wiedzy ludowej w przygotowanej przez Polską Akademię Nauk syntezie pt. *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej*, t. 1 i 2, wyróżnionej w 1981 nagrodą sekretarza PAN.

Przez wiele lat pracowała pod kierunkiem prof. dr M. Gładysza, który szczególny nacisk kładł na umiejętność prowadzenia dogłębnych badań terenowych oraz wykorzystania materiałów archiwalnych i bibliograficznych. Brała udział w zainicjowanych przez M. Gładysza monograficznych badaniach na Opolszczyźnie, opracowując zebrane przez siebie materiały do monografii Dąbrówki Dolnej. Podstawową problematykę badawczą krakowskiej Pracowni Etnologii stanowiły przemiany kultury ludowej wsi wybranych regionów Karpat Polskich, takich jak Beskid Śląski, Sądecki, Żywiecki i Podhale. W przygotowanych monografiach tych regionów D. Tylkowa była współautorką charakterystyki Beskidu Śląskiego i Podhala (współautorstwo Z. Szromba-Rysowa, *Ogólna charakterystyka regionu*, „Etnografia Polska”, t. 28:1984, z. 1, s. 17–33; Wiadomości o regionie, współautorstwo U. Lehr, [w:] *Podhale. Tradycja we współczesnej kulturze wsi*. Biblioteka Etnografii Polskiej nr 55, Kraków 2000, s. 11–78) oraz opracowała zagadnienia związane z medycyną ludową tych regionów (*Lecznictwo ludowe*, „Etnografia Polska”, t. 28: 1984, z. 1; *Medycyna ludowa* [w:] *Studia z kultury ludowej Beskidu Sądeckiego*. Wrocław 1985, s. 33–52; *Ludowe zabiegi terapeutyczne*, [w:] *Górale Beskidu Żywieckiego. Wybrane dziedziny kultury ludowej*, Biblioteka Etnografii Polskiej nr 47, Kraków 1992, s. 115–135; *Lecznictwo ludowe*, [w:] *Podhale...*, s. 385–419). Była redaktorem dwóch ostatnich opracowań, przekazując Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II monografię Podhala. Należy wymienić jeszcze opracowanie Czarnego Dunajca, w którym opublikowała obszerny rozdział poświęcony kulturze ludowej (*Czarny Dunajec i okolice. Zarys dziejów do roku 1945*, (red.) F. Kiryk, wyd. Secesja, Kraków 1997, s. 491–548). Swoje publikacje umieściła także w opracowaniach jubileuszowych poświęconych prof. dr hab. Dorocie Simonides (*Za Kubalonką. Z zagadnień wiedzy ludowej mieszkańców wsi Beskidu Śląskiego* [w:] *Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata*, Opole 1999, s. 269–276) oraz prof. dr hab. Wandzie Paprockiej („*Bez uroku*”. *Elementy religijno-magiczne w karpackim lecznictwie ludowym*, [w:] *Czas zmiany, czas trwania...*, D. Tylkowa uczestniczyła nadto w zespolonych pracach nad bibliografią kultury ludowej Karpat (*Bibliografia historii kultury ludowej Karpat, cz. 1 Materiały do bibliografii Polskiej*, Warszawa 1960; *Bibliographia Ethnographica Carpatobalcanica*, t. 1 *Lidova architektura*, Brno 1981). W ramach prac dydaktycznych prowadziła w Katedrze Etnografii Słowian UJ seminaria, konsultacje prac magisterskich oraz praktyki studenckie. Była promotorem pracy doktorskiej wysoko ocenionej przez Komisję Rady Naukowej Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie, a obronionej już po śmierci D. Tylkowej w maju 2005 r.

Będąc wytrawnym badaczem terenowym umiejętnie wykorzystywała w swych pracach naukowych zebrany przez siebie materiał empiryczny, zawsze poparty bogatą literaturą przedmiotu. Beskid Śląski był regionem, z którym D. Tylkowa była szczególnie związana, ceniąc sobie możliwość prowadzenia – na tym niezwykle interesującym terenie, co zawsze podkreślała – dogłębnych badań i nawiązywania żywych i serdecznych kontaktów z jego mieszkańcami. Ich inteligencji i życzliwości oraz zrozumieniu potrzeby utrwalania własnego dziedzictwa kulturowego zawdzięczała bogaty materiał, który wykorzystywała w swych licznych publikacjach. Łatwość w nawiązywaniu kontaktów z badaną społecznością owocował licznymi, długoletnimi przyjaźniami. Wykazywała duże zdolności organizacyjne i umiejętność pracy zespołowej. Była koleżanką i życzliwą ludziami, spiesząc im zawsze z bezinteresowną pomocą i radą.

Wyniki swoich badań referowała na licznych konferencjach w kraju i za granicą. Przebywała na stypendiach naukowych w Bułgarii, Czechosłowacji, Związku Radzieckim i na Węgrzech.

W 1993 r. odznaczona została Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 2004 r. wyróżniona pamiątkowym medalem z okazji 50-lecia Instytutu Archeologii i Etnologii PAN za wybitne osiągnięcia naukowe i współtworzenie historii Instytutu.

Od 1958 r. była członkiem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, a od 1977 r. Komisji Etnograficznej przy Oddziale PAN w Krakowie, pełniąc w latach 1999–2003 funkcję zastępcy przewodniczącego tej Komisji. Należała również do Krakowskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Zmarła 11 XII 2004 w Krakowie, pochowana została na tamtejszym Cmentarzu Rakowickim.

*Krystyna Hermanowicz-Nowak
Zofia Szromba-Rysowa*

Prof. dr hab. Leszek Dzięgiel
(15 IX 1931 – 19 IV 2005)

W dniu 19 kwietnia 2005 roku zmarł w Krakowie prof. dr hab. Leszek Dzięgiel, emerytowany profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego, etnograf zajmujący się w ciągu swego życia zarówno badaniami tradycyjnej kultury ludowej, problematyką kultur pozaeuropejskich jak i studiami nad strukturami życia codziennego w okresie PRL-u.

Prof. L. Dzięgiel uważał się za etnografa w tradycyjnym tego słowa znaczeniu. Dał temu wyraz w dyskusji prowadzonej swego czasu na łamach „Polskiej Sztuki Ludowej”. W rozmowach podkreślał zawsze, iż pragnął studiować historię. Etnografem został w wyniku arbitralnej decyzji administracyjnej, przesuwałcej Go do grupy studentów Studium Historii Kultury Materialnej UJ, mającej specjalizować się w tej dyscyplinie. Mimo to był etnografem konsekwentnym, to jest opowiadającym się za modelem etnografii, w której kluczową rolę odgrywają badania terenowe i sporządzony na ich podstawie szczegółowy opis przejawów lokalnej kultury, niekoniecznie zmierzający ku wyszukanej interpretacji.

Przypuszczać można, iż na taki model uprawiania etnografii przez prof. L. Dzięgiła wpływ mieli trzej krakowscy uczeni. Ze studiów u Kazimierza Moszyńskiego wyniósł umiejętność widzenia

zjawisk kultury w rozległym kontekście porównawczym. Romanowi Reinfussowi zawdzięczał możliwość dobrego zapoznania się z praktyką badań terenowych. Andrzej Waligórski nauczył Go antropologii funkcjonalnej i udostępnił Mu swe afrykańskie materiały terenowe. Prof. L. Dziegiel przyznawał się do owego dziedzictwa, które stanowiło jedynie kanwę Jego, naznaczonej indywidualnymi rysami, działalności badawczo-naukowej.

Na podkreślenie zasługuje wczesne uzyskanie samodzielności. Już jako student publikował doniesienia i artykuły z objazdowych badań organizowanych przez Romana Reinfussa. Sprzyjały temu rzucające się w oczy cechy osobowe Profesora: oprócz zamiłowania do wędrówek, daru obserwacji i umiejętności prowadzenia rozmowy z ludźmi – łatwość w posługiwaniu się piórem.

Wędrowanie leżało w Jego naturze, aktywnie uprawiał turystykę kwalifikowaną i krajoznawczą, znał prawie całą Polskę, skwapliwie korzystał z możliwości wyjazdu za granicę. Każdą wolną chwilę spędzał z rodziną poza miastem, unikając wszelkich zorganizowanych odgórnie form wypoczynku. Sam wybierał sobie miejsca, okoliczności i otoczenie ludzkie gwarantujące Mu zachowanie pełnej niezależności. Jako człowiek wierzący nigdy nie krył się ze swymi praktykami religijnymi, co niejednokrotnie wzbudzało wśród potencjalnych informatorów poczucie wspólnoty z przybyszem. Z wieloma swymi polskimi „gospodarzami” utrzymywał Profesor wieloletnie i zażyłe przyjaźnie. W doraźnych stosunkach z ludźmi niekiedy szorstki i zdystansowany, zyskiwał wielce po bliższym poznaniu, odkrywając twarz człowieka przyjaznego, pomocnego, chętnie służącego radą i wsparciem.

Profesor był też czujnym i bystrym obserwatorem otaczającej Go codzienności. Dokumentował jej stan i zmiany w prywatnych notatkach i na zdjęciach. Był zapalonym i utalentowanym fotografem, a także uzdolnionym rysownikiem. Jego zdjęcia i przeźrocza składają się na bogate archiwum domowe, trafiły też do zbiorów kilku instytucji, w których pracował. Świadectwem przemian polskiej kultury życia codziennego są też Jego listy pisane do znajomych i przyjaciół.

Miał rzadki dar rysowania poprzez szczegóły szerszego i uogólnionego planu opisywanej rzeczywistości. Widać to już w dzienniczku ucznia szkoły podstawowej prowadzonym we Lwowie lat II wojny światowej. Przelewanie myśli na papier nie sprawiało mu najmniejszej trudności, potrafił, oderwany od pisanego tekstu, powrócić do niego niemal automatycznie. Swoboda w pracy nad i z tekstem ułatwiała Mu walenie działalność redakcyjną oraz opiekę nad uczniami przygotowującymi prace magisterskie i doktorskie.

Leszek Dziegiel urodził się 15 września 1931 roku w Mysłowicach na Śląsku. Z wychowania rodzinnego wyniósł patriotyzm i przekonanie, iż wykształcenie daje pewną i godziwą możliwość awansu społecznego. Tą drogą szli wytrwale przez kilka pokoleń Jego mieszczańscy przodkowie ze strony matki. Ojciec Władysław, pochodzący z bardzo ubogiej chłopskiej rodziny, pokonał ją samodzielnie i szybko, docierając poprzez zwieńczone doktoratem studia historyczne do wysokich stanowisk systemu oświatowego na polskim Śląsku. Nie bez przyczyny Profesor uczulony był na pretensjonalne uproszczenia „dobrze urodzonych”, a sympatyzował z ludźmi własnymi siłami zabiegającymi o swą przyszłość.

Na życiu Profesora położyła się traumatycznym, głębokim i trwałym cieniem II wojna światowa, nieodwracalnie druzgocąca dotychczasowe ramy istnienia Jego rodziny i całego polskiego społeczeństwa. Przed jej wybuchem ojciec Profesora wysłał swych bliskich z Katowic do rodziny we Lwowie. Sam, zmobilizowany, dotarł po klęsce wrześniowej na Węgry, gdzie, organizując polską oświatę, po upadku rządu Horthy'ego – wpadł w ręce Gestapo. Zmarł w styczniu 1945 roku w obozie koncentracyjnym w Hamburg-Neuengamme. Jego rodzina doświadczyła wszelkich wojennych bied i zagrożeń, atmosfery terroru okupacji niemieckiej i sowieckiej, a także grozy narastających waśni etnicznych. Lwowskie lata opisał profesor, wykorzystując prowadzony wówczas chłopięcy pamiętnik, we wspomnieniowej książce *Lwów nie każdemu zdrow*, wydanej przez PTL w 1991 roku.

Latem 1945 roku, osierocona i skazana na życie w niedostatku rodzina Dziegiłów powróciła do Katowic. Tutaj Profesor ukończył w 1950 roku gimnazjum i liceum humanistyczne. Stąd też wyruszył do Krakowa na wymarzone studia historyczne, niedostępne, jak się okazało, dla „elementu klasowo niepewnego” i pod przymusem zamienione na etnograficzne. Ukończył je,

uzyskując w roku 1955 stopień magistra na podstawie pracy poświęconej tradycyjnemu garn-carstwu. Podczas studiów brał udział w licznych badaniach terenowych. Zebrane przez Niego materiały znajdują się głównie w archiwum byłego Instytutu Polskiej Sztuki Ludowej.

Nie uzyskawszy zatrudnienia uniwersyteckiego, mgr Leszek Dzięgiel pracował w redakcji krakowskiego miesięcznika krajoznawczego „Ziemia”. Po jego likwidacji w, 1959 r., wobec braku perspektyw znalezienia pracy i mieszkania przeprowadził się, wraz ze świeżo poślubioną Elżbietą Kieniewicz, do Katowic. Do roku 1967 pracował tam jako instruktor pedagogiczny w Pałacu Młodzieży, znajdując swoistą niszę dla dającej Mu satysfakcję aktywności w organizowaniu dla podopiecznych pieszych wędrowek krajoznawczych. Dodatkowo, w latach 1963–1965, kierował budową skansenu organizowanego przez Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Zaangażowanie muzealnicze pomogło Mu w uzyskaniu stypendium norweskiego rządu, zainteresowanego promowaniem swych skansenów i turystyki. Wyjazd zaowocował publikacją książkowego przewodnika *Norwegia* (w 1972 roku), zaktualizowanego w 1990 roku, po kolejnym pobycie Autora w tym kraju.

Dzięki służbowemu przeniesieniu do pracy w krakowskim Młodzieżowym Domu Kultury Leszek Dzięgiel mógł od końca 1967 roku, wraz z żoną i synem Maciejem, zamieszkać ponownie w Krakowie.

Początek właściwej kariery naukowej Profesora wiąże się z uzyskaniem w 1969 r. etatu badawczo-naukowego w powstającym Instytucie Rolnictwa i Leśnictwa Krajów Tropikalnych i Subtropikalnych Wyższej Szkoły Rolniczej (dzisiejsza Akademia Rolnicza w Krakowie). W 1972 r. uzyskał na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UJ tytuł doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy „Rolnictwo chłopskie w Afryce Wschodniej – studium z dziedziny antropologii ekonomicznej”, napisanej pod kierunkiem prof. A. Waligórskiego. Jako pracownik IRIŁKTiS organizował m.in. bibliotekę, zabiegając o sprowadzanie literatury zagranicznej. Dobrą znajomość angielskiego wykorzystywał publikując liczne recenzje z dzieł antropologicznych, praktycznie wówczas niedostępnych polskiemu środowisku humanistycznemu.

Okres zainteresowania Profesora kulturami muzułmańskiego Wschodu zapoczątkował w 1974 roku pobyt stypendialny w Afganistanie, owocujący szeregiem artykułów na temat współczesnych problemów społecznych i kulturowych wieloetnicznego społeczeństwa. Afgańskie doświadczenia wykorzystywał też jako konsultant polskich orientalistów i etnografów organizujących naukowe ekspedycje do tego kraju.

Przełomowe znaczenie dla Jego dalszej kariery naukowej miały trzykrotne pobyty w północnym Iraku u schyłku lat 70-tych. Jako uczestnik multidyscyplinarnej ekipy IRIŁKTiS przygotowującej plany zagospodarowania rolniczego irackiego Kurdystanu, Profesor zebrał tam materiały terenowe pozwalające na ocenę stanu lokalnego rolnictwa i hodowli, a zarazem stanowiące podstawę Jego późniejszych studiów nad kulturą Kurdów. Choć wybuch wojny iracko-irańskiej przerwał definitywnie możliwość dalszych badań terenowych, Profesor kontynuował zainteresowania Kurdami. Habilitował się na podstawie rozprawy pt. *Rural Community of Contemporary Iraqi Kurdistan Facing Modernization* (1981), obronionej w 1982 r. w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Na tematy kurdyjskie opublikował wiele artykułów i wydał w 1992 r. książkę *Węzeł kurdyjski. Kultura, dzieje, walka o przetrwanie*, stając się pierwszym polskim kurdologiem, docenianym w zagranicznych ośrodkach naukowych. Wysoko cenili i szanowali Go sami Kurdowie, czemu dali wyraz w mowie odczytanej nad Jego grobem na cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Aktywnie uczestniczył w życiu kurdyjskich organizacji w Polsce i innych krajach ich europejskiej diaspory. Kurdowie uznają publikacje Profesora za zewnętrzne świadectwa odrębności i wartości swej kultury. Pierwsza Jego książka o Kurdach, przetłumaczona z angielskiego na język sorani, używana jest w dzisiejszym Kurdystanie jako podręcznik akademicki. Mniej znane od kurdyjskich fascynacji Profesora, a równie ważne, było Jego zainteresowanie inną, niemal zupełnie zapomnianą mniejszością bliskowschodnią, chrześcijańskimi Asyryjczykami.

Plonem wyjazdów Profesora na Wschód były całe serie naukowych artykułów, publikowanych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych oraz liczne wystąpienia na konferencjach i spotkaniach naukowych. Efektem doświadczeń irackich była też publikacja na temat etnografii „stosowanej” uprawianej w sytuacjach „nietypowych”. Krótki pobyt w Libii w 1981 roku

pozwolił Mu na opracowanie porównawczego studium na temat dróg odgórnego modernizowania postplemiennego i chłopskiego rolnictwa na Bliskim Wschodzie. Doceniając zawsze wagę popularyzacji wiedzy o świecie publikował na bieżąco, w prasie codziennej i czasopiśmie, ilustrowane zdjęciami reportaże etnograficzne ze swych badań i podróży.

Już w latach 70-ych Profesor podejmował się prowadzenia wykładów zlecanych Mu przez Katedrę Etnografii Słowian UJ. O ich popularności przesądzała nie tylko egzotyczna tematyka, ale i Jego niewątpliwy talent dydaktyczny. W roku 1982 podjął w Katedrze pracę na pół etatu, w dwa lata później przeszedł na cały etat, by w 1987 zostać jej kierownikiem. Jego starania zostały uwieńczone w 1999 r. przekształceniem Katedry w Instytut Etnologii. W międzyczasie uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego UJ (1992), tytuł profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych (1993) i nominację na stanowisko profesora zwyczajnego (2000 r.) Jako dyrektor Instytutu Etnologii prowadził ożywioną działalność zmierzającą do odnowienia i nawiązania współpracy oraz wymiany naukowej z ośrodkami etnograficznymi krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Praga, Bratysława, Zagrzeb, Lublana, Budapeszt, Lwów) oraz Zachodniej (Bern, Monachium, Oxford, Durham, Bergen, Uppsala, Turku). Szczególną opieką otaczał badaczy przybywających do Instytutu Etnologii zza naszej wschodniej granicy. W czasach przed uruchomieniem programów międzynarodowej wymiany studenckiej zabiegał także o umożliwienie młodym adeptom etnografii odbywania stażów i praktyk zagranicznych. Wypromował wielu magistrów i kilku doktorów, w tym również pochodzących z krajów pozaeuropejskich. Był aktywnym działaczem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, członkiem Komitetu Nauk Etnologicznych oraz Komisji Etnograficznej Krakowskiego Oddziału PAN.

W latach 90-ych Profesor skupił swą uwagę na kwestii kulturowych wymiarów życia codziennego w Polsce w czasach tzw. realnego socjalizmu. Dużo na ten temat pisał. Oprócz licznych artykułów wydał dwie książki: wspomnieniową – *Swoboda na smyczy* (1996) oraz *Paradise in a Concrete Cage* (1998). Prowadził z tej dziedziny seminaria magisterskie i wykłady, także po angielsku dla obcokrajowców. Zaangażował się w tworzenie międzynarodowego programu FOROST, kierowanego przez Uniwersytet w Monachium, zajmującego się porównawczymi badaniami nad wpływem komunizmu i socjalizmu na życie w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. W swych rozważaniach Profesor nie omijał też problemów polskiej teraźniejszości, nie wstrzymując się od moralnego osądu postaw i zachowań promowanych jako nowoczesne, a które On uważał za destrukcyjne. Wypowiedzi swe publikował głównie na łamach krakowskiego dwumiesięcznika „Arcana”.

Przejsie na emeryturę w 2001 r. nie przerwało naukowej i dydaktycznej działalności Profesora. Nadal prowadził wykłady w Instytucie Filologii Orientalnej UJ oraz na prywatnych uczelniach wyższych w Rzeszowie i Katowicach, kontynuował opiekę nad doktorantami, pisał artykuły i recenzje. Zająć tych nie przerwała nieuleczalna choroba, skazująca Go na postępujące kalectwo, ale nie pozbawiająca woli życia i pracy. Do końca zachowywał pogodę ducha, usiłując wewnętrznym pragnieniem aktywnego działania podtrzymać na duchu swych bliskich i zainspirować podopiecznych. W osobie prof. L. Dziegla polska etnografia utraciła świadka i współtwórcę ważnej, a dziś chyba niedocenianej epoki w powojennych dziejach.

Marek Tracz